

- продукція УРСР за 1945 рік. Коротка довідка – С. 85–92 Також повідомлення *Крип'якевич І.* Чергові дослідження над діяльністю Івана Федорова – С. 94–97; Його ж. Невикористане джерело до історії старої книги. – С. 98–102; *Герасименко В.* Архівні матеріали М.І.Костомарова – С. 103–106, а також рецензії *П.Лопова, С.Маслова, Ю.Меженка, М.Суслопарова, С.Борового, К.Дзюбенка, І.Маранца.* Здається, настав час перевидати цей збірник репринтом.
5. Про друковану спадщину Ф.Максименка див: *Бутрин М.Л.* Федір Пилипович Максименко: Біографічний покажчик. – Львів, 1983. – 32 с.
6. Див. *Дашкевич Я.Р.* Репертуар української книжки (1798–1917 рр.) та фонди Бібліотеки НТШ // Т.Шевченко і українська національна культура: Матеріали наукового симпозиуму – Львів, 1990. – С. 137–138; Його ж. Доля і недоля нешої бібліотеки // *Культура і життя* – 1991 – 6 травня.
7. З її ініціативи виник лист “Про необхідність видання бібліографії історії УРСР”, який за підписами шести істориків та бібліографів було опубліковано в “Українському історичному журналі” (1965 – N 1 С.158–159).

Н.В.Козакова

Календар пам'ятних дат ЦНБ

1918

- 2 серпня** На підставі Закону про утворення фонду “Національної Бібліотеки Української держави”, ухваленого Радою Міністрів, почала своє існування Національна Бібліотека Української Держави в м.Києві.
- 23 серпня** Утворено Тимчасовий Комітет для заснування Національної Бібліотеки Української Держави в м.Києві. Перший склад Тимчасового Комітету: голова В.І.Вернадський (перший президент Української Академії наук) і його члени: С.О.Єфремов, А.Ю.Кримський, Г.П.Житецький і В.О.Кордт. У 1919 р. склад Комітету було розширено до 8 осіб, а в 1921 р. зменшено до 6. На чолі Комітету після від'їзду В.І.Вернадського з Києва стояли Д.І.Багалій, П.Я.Стебницький, П.А.Тутковський, В.Д.Данилевич, В.О.Кордт. Членами Комітету були: Д.І.Багалій, В.І.Липський, П.А.Тутковський, Ю.О.Меженко–Іванов, В.В.Міяковський, С.П.Постернак, Г.П.Житецький. Тимчасовим Комітетом було видруковано заклик “Від Тимчасового Комітету для заснування Національної Бібліотеки Української Держави в м.Києві” та перший “Статут Національної Бібліотеки Української Народної Республіки в м.Києві при Українській Академії Наук”.
- 5 жовтня** Затверджено першу Інструкцію щодо діяльності Тимчасового Комітету для заснування Національної Бібліотеки Української держави в м.Києві.
- Листопад** Тимчасовим Комітетом складено план організації Національної Бібліотеки Української Держави та її штати на 1919–й р. і надалі.

1919

- Початок року** Бібліотечі надано одну кімнату в будинку Міністерства освіти (Терещенківська вул., N2).
- Кінець березня** Бібліотека одержала тимчасове приміщення – головний корпус Колегії Павла Галагана (Фундуклеївська вул.). Бібліотеку переведено до 4 кімнат у найменшому корпусі Колегії П.Галагана (на розі Пушкінської та Фундуклеївської вул.).
- 3 травня** Спільне зібрання Академії наук ухвалило замінити термін “Національна” терміном “Всенародна” і назва Бібліотеки стала “Всенародна Бібліотека України при Всеукраїнській Академії наук у м.Києві” (ВБУ).
- 30 серпня** На голову Ради Бібліотекарів ВБУ обрано члена Тимчасового Комітету Євгена Олександровича Кивлицького.
- Вересень** Книжковий фонд ВБУ перенесено до приміщення Академії наук (за пропозицією останньої).
- Грудень** Академія наук вимагає від ВБУ звільнити зайняті приміщення
- Видруковано 2 номери тримісячного часопису “Книжного Вістника” – видання Всенародної (Національної) Бібліотеки України (за редакцією Г.Житецького).

1920

- Січень–лютий** Бібліотеку переведено до приміщення будинку на бульварі Т.Шевченка, N36 (I і 3 поверхи); крім того, за нею залишились кімнати в приміщенні Академії наук, у Педагогічному музеї (2 кімн.), у Колегії Павла Галагана (1 кімн.).
- 25 серпня** На Голову Ради Бібліотекарів обрано члена Тимчасового Комітету Юрія Олексійовича Іванова–Меженка, якому Комітет доручив, oprіч головування в Раді, ще й догляд та адміністративне керування Бібліотекою.
- Жовтень** З ініціативи завідуючого Подільським краєвим архівом Ю.С.Олександровича і за допомогою ВБУ було засновано Вінницьку філію ВБУ. В 1923 р. її очолив В.Д.Отамановський (згідно з рішенням Укрнауки від 11 липня 1930 р. Вінницьку філію було ліквідовано).

Київ року Бібліотеці надано частину приміщення Академії наук у будинку колишньої Олександрівської гімназії (на б. ім. Т.Шевченка, №14).

1922

Квітень Реорганізовано Тимчасовий Комітет. Голова Комітету став номінально Головою Ради Бібліотекарів, його заступника обрано на фактичного Голову Ради Бібліотекарів і одночасно на посаду завідуючого Всенародною Бібліотекою.

27 червня Згідно з постановою РНК УСРР "Про організацію української книжкової палати і про забезпечення головних державних книгосховищ всіма виданнями республіки" ВБУ почала одержувати один обов'язковий примірник видань УСРР, а також у порядку книгообміну один обов'язковий примірник видань РСФРР та БСРР.

1923

26 березня Спільне Зібрання Академії наук згідно з доповіддю Тимчасового Комітету ухвалило перевести ВБУ на сталий стан, затвердило вироблений Радою Бібліотекарів і Комітетом "Статут Всенародної Бібліотеки України при Всеукраїнській Академії Наук у м.Києві", ліквідувало Тимчасовий Комітет і обрало директора Бібліотеки. Раду Бібліотекарів на підставі Статуту ВБУ перетворено на Раду Бібліотеки, до складу якої ввійшли директор, товариш директора, три представники від Академії наук, обрані на 3 роки, усі старші бібліотекарі, вчений секретар і один представник від співробітників Бібліотеки. На директора ВБУ Спільне Зібрання Академії наук обрало С.П.Постернака, а на представників від неї до Ради Бібліотеки трьох академіків: А.Ю.Кримського, В.Липського (Президента Академії), М.В.Птуху.

12 травня Відповідно до наказу Народного Комісаріату Освіти УСРР усі іноземні видання, що надходять у ВУАН, мали передаватися до ВБУ.

– Бібліотека почала одержувати 2 обов'язкових примірники творів друку УСРР, на базі його розпочато створення фонду архівного примірника творів друку УСРР.

1924

24 березня Колегією Укрголовпрофосу затверджено "Положення про Всенародну Бібліотеку України у м.Києві", яке підтвердило її наукові функції.

1925

22 вересня Згідно з постановою РНК РРФСР "Про порядок постачання державних книгосховищ секретними виданнями" ВБУ названо у числі 4 великих бібліотек СРСР, що одержують такі видання.

28–31 грудня ВБУ підготовлено і проведено I-у конференцію наукових бібліотек УСРР.

1926

Лютий При ВБУ організовано аспірантуру, яка функціонувала до 1933 року. Перші аспіранти ВБУ: Коляда Г.Г., Рабчинська О.В., Кравченко Н.В., Геппенер Н.В., Максименко Ф.П.

17 червня В Укрнауці відбулось обговорення діяльності Науково-дослідного інституту Бібліотекознавства, який було реорганізовано в Науково-дослідну Комісію Бібліотекознавства і Бібліографії (НДКБ). Комісія проіснувала до початку 30-х років.

28 серпня Укрнаука ухвалила створити при Українській Академії наук Бібліографічну комісію для об'єднання та керування науково-бібліографічною роботою всіх установ, що її ведуть, зокрема, для робіт, спрямованих на складання українського бібліографічного репертуару.

20 листопада Укрнаука затвердила "Положення про Бібліографічну комісію". Фактично вся робота комісії була зосереджена у ВБУ, здійснювалась її провідними фахівцями: С.П.Постернаком, М.І.Сагардою, М.І.Ясинським та ін.

– Започатковано видання "Бібліотечних збірників". У першому подано матеріали I-ї Конференції наукових бібліотек УСРР; протягом 1927 р. видано ще два збірники – "На науково-бібліотечному фронті" та "Бібліографія на Україні".

– ВБУ очолила роботу Республіканської каталографічної комісії.

1927

11-14 квітня Відбувся I-й Пленум Бібліографічної комісії, присвячений питанням створення УБР. На ньому з доповідями виступили С.П.Постернак, М.І.Сагарда, М.І.Ясинський.

– ВБУ відновлює видання власного часопису: “Журнал бібліотекознавства та бібліографії”, який висвітлював діяльність НДКБ та відбивав тогочасний стан бібліотечної теорії та практики в Україні. Протягом 1927–1930 рр. вийшло 4 номери журналу.

1928

– Рада Бібліотеки затвердила план переходу до нової структури, яка передбачала, зокрема, створення функціональних відділів.

– При ВБУ створено бібліотечну комісію по збереженню книг, яка встановила контакти з усіма спеціалізованими установами, вивчала практику діяльності найбільших бібліотек СРСР та зарубіжних країн.

11 жовтня Прийнято рішення Колегії Наркомосу РРФСР про безвідплатну передачу Наркомосу України видань музичних творів для ВБУ.

1930

Листопад ВБУ одержує нове спеціалізоване приміщення (вул. Володимирська, 62). З’являються нові структури Бібліотеки: 6 функціональних відділів і 6 спеціалізованих.

14 листопада Президія ВУАН затвердила план раціоналізації бібліотечної справи у ВУАН, за яким “усі бібліотеки ВУАН (крім ВБУ) становлять єдину бібліотечну сітку і єдиний книжковий фонд ВУАН, об’єднані єдиним керуванням, єдиною бібліотечною технікою, зведеним каталогом, координованими комплектуваннями та книгокористуванням”.

1931

Червень I-а бібліографічна нарада.

1932

3 липня Президією ВУАН прийнято рішення про перейменування Всенародної Бібліотеки України на Всенародну Бібліотеку України ім. М.О.Скрипника, яке у зв’язку з політичними подіями навколо особи М.О.Скрипника не було втілено.

1933

13 вересня Згідно з постановою ЦВК та РНК СРСР “Про постачання найважливіших державних книгосховищ виданнями, які виходять на території СРСР”, ВБУ в обов’язковому порядку постачається одним повним комплектом усіх видань.

– Згідно з висновками Спеціальної урядової комісії відбувся фактичний розгром ВБУ: з Бібліотеки звільнено 40 осіб (в основному висококваліфікованих кадрових фахівців).

1934

21 березня Згідно з постановою ВУЦВК і РНК УСРР “Про постачання найголовнішим державним книгосховищам видань, що виходять на території УСРР”, ВБУ постачається 2 безплатними комплектами обов’язкового примірника видань друку УСРР.

– Бібліотека вийшла із підпорядкування Наркомосу УСРР, повністю підпорядкована Академії наук і одержала нову назву: Бібліотека Всеукраїнської Академії наук.

– При ВБУ створено Бюро міжнародного книгообміну.

1936

Лютий Бібліотеку Всеукраїнської Академії наук перейменовано в Бібліотеку Академії наук УРСР. Відповідно до нового Статуту вона стала державним книгосховищем України і центральною науковою бібліотекою АН УРСР.

Березень Бібліотека звернулась до президента АН УРСР О.О.Богомольця з проханням залучити академічні інститути до безпосередньої розробки класифікаційних схем для генерального систематичного каталогу. Постановою Президії АН УРСР

це прохання було задоволено. В 1940 р. за новими схемами було перероблено ряд розділів.

1940

– Згідно з постановою Ради Народних Комісарів УРСР від 2 січня 1940 р. “Про організацію наукових установ в Західних областях Української РСР” передбачалась організація у м. Львові філіалу Бібліотеки АН Української РСР з передачею йому книжкових фондів Наукового товариства ім. Т.Шевченка, наукової колекції “Оссолінеум” та ін. (Львівський філіал почав діяти на правах самостійної наукової бібліотеки, підпорядкованої безпосередньо Академії наук УРСР, з 1944 р.).

1941

Серпень Закінчено евакуацію Бібліотеки в столицю Башкирії Уфу, де у приміщенні Державного педагогічного інституту Бібліотека відкрила читальний зал з фондом відкритого доступу, МБА і персональний абонемент.

1942–1943

II півріччя 1942 р. Всесоюзна Книжкова палата починає надсилати до Бібліотеки (м.Уфа) обов’язковий безплатний примірник видань московських поліграфічних підприємств.

15 листопада 1943 р. Відкрито для відвідувачів читальні зали БАН УРСР у м. Києві.

Взимку 1943–44 р. Впорядковано 1,5 млн. книжок. Відновлено роботу відділів комплектування, опрацювання, газетного, обслуговування читачів, бібліографії, рукописів, іноземного комплектування. Організовано та відновлено роботу кабінетів для обслуговування читачів: марксизму–ленінізму, образотворчих мистецтв, технічної інформації, нотно–музичної літератури.

1944

Квітень Бібліотечна Рада Президії АН УРСР приймає постанову про обслуговування наукових установ Академії наук фондами БАН УРСР через колективний абонемент.

Травень Бібліотека повністю повертається до Києва.

1945

– Бібліотека вдруге розпочинає роботи, спрямовані на створення українського бібліографічного репертуару, знаходить підтримку і розуміння важливості цієї роботи з боку Президії АН УРСР.

21–22 грудня З метою вирішення методологічних та організаційних питань проведено нараду “Створення бібліографії української книги за період 1798–1916 рр.” за участю представників Львівської бібліотеки АН УРСР, Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка АН УРСР, бібліотеки Київського Державного університету.

– За повідомленням Надзвичайної Державної комісії по встановленню і розслідуванню злочинів німецько–фашистських загарбників, з Бібліотеки АН УРСР було вивезено до Німеччини понад 320 тис. цінних і рідкісних видань, серед них велику колекцію матеріалів з історії середньовіччя України.

1946

– Під керівництвом тодішнього директора Бібліотеки Ю.О.Меженка відроджується традиція видання бібліотечного часопису, виходить “Журнал Бібліотеки Академії наук УРСР”.

– Видано, за редакцією Ю.О.Меженка, перший науковий збірник Бібліотеки АН України, який було піддано різкій критиці, а тираж заборонено.

27 грудня Затверджено Тимчасове Положення про керівництво БАН України мережею бібліотек наукових установ Академії наук УРСР.

– На прохання АН УРСР Рада Міністрів СРСР постановила надавати кожній з 25 бібліотек найбільших інститутів АН УРСР платний спеціальний обов’язковий примірник видань друку СРСР.

1948

7 травня Згідно з рішенням Президії АН УРСР Бібліотеці дозволено організувати аспірантуру з бібліотекознавства, методики

і організації бібліографічної роботи й книгознавства (проіснувала до 1956 р.). Першими аспірантами Бібліотеки були С.Й.Петров, М.Й.Джур, Є.У.Нарубіна, О.К.Олейниченко.

7 серпня Згідно з постановою Ради Міністрів УРСР Бібліотеку Академії наук УРСР реорганізовано в Державну публічну бібліотеку (ДПБ) УРСР з підпорядкуванням її Президії АН УРСР.

2 листопада БАН УРСР позбавлено права на одержання безплатного примірника друку через Всесоюзну Книжкову Палату; надано можливість комплектуватись через Центральний колектор наукових бібліотек обов'язковим платним примірником літератури на російській мові.

1949

9 лютого ДПБ УРСР починає отримувати лише 1 безплатний примірник республіканського друку для архівного фонду друкованої продукції УРСР.

1957

– Бібліотека включається до системи міжнародного абонементу, встановлює зв'язки із зарубіжними науковими установами та навчальними закладами.

1960

– ДПБ УРСР функціонує як депозитарій публікацій Організації Об'єднаних Націй в Українській РСР.

1961

31 травня Згідно з рішенням IV пленуму Міжвідомчої Ради з питань бібліотечної роботи при Міністерстві культури УРСР "Про координацію довідково-бібліографічної роботи в УРСР" на ДПБ УРСР покладено функції республіканського координаційного центру в галузі суспільно-політичних наук, мовознавства, літературознавства, мистецтвознавства, хімічних наук і хімічної технології.

– Введено додаткове постачання Бібліотеки обов'язковим платним примірником республіканських видань безпосередньо із видавництва.

1964

24 травня Пожежа у Державній публічній бібліотеці УРСР. Згоріло багато цінної літератури, зокрема з відділу Україніки.

1965

Червень Згідно з постановою Президії АН УРСР Державна публічна бібліотека УРСР одержує назву Центральна наукова бібліотека АН УРСР.

Кінець року Уряд республіки задовольнив прохання ЦНБ АН УРСР про одержання двох безплатних обов'язкових примірників республіканських видань.

1971

4 травня Згідно з постановою Державного комітету з науки і техніки при Ради Міністрів СРСР Центральній науковій бібліотеці Академії наук УРСР було надано статус науково-дослідної установи.

31 жовтня Затверджено новий статут ЦНБ АН УРСР, відповідно до якого на базі вже існуючих структурних підрозділів було створено п'ять наукових відділів: відділ теорії і методології культури, історії книги і бібліотечної справи (який в подальшому було перейменовано у відділ книгознавства), відділ наукової бібліографії, науково-бібліографічної інформації, науково-методичний, відділ рукописів.

1988

19 лютого Згідно з постановою Ради Міністрів УРСР Центральній науковій бібліотеці Академії наук УРСР присвоєно ім'я Володимира Івановича Вернадського.

1989

– Переїзд ЦНБ ім. В.І.Вернадського АН України до нового приміщення (проспект 40-річчя Жовтня, 3).

1992

– Здійснено реорганізацію структури ЦНБ ім. В.І.Вернадського АН України. Створено чотири науково-дослідних інститути: Бібліотекознавства, Української книги, Рукопису, Архівознавства та три центри: Реставрації та консервації, Культурно-просвітницький, Редакційно-видавничий.

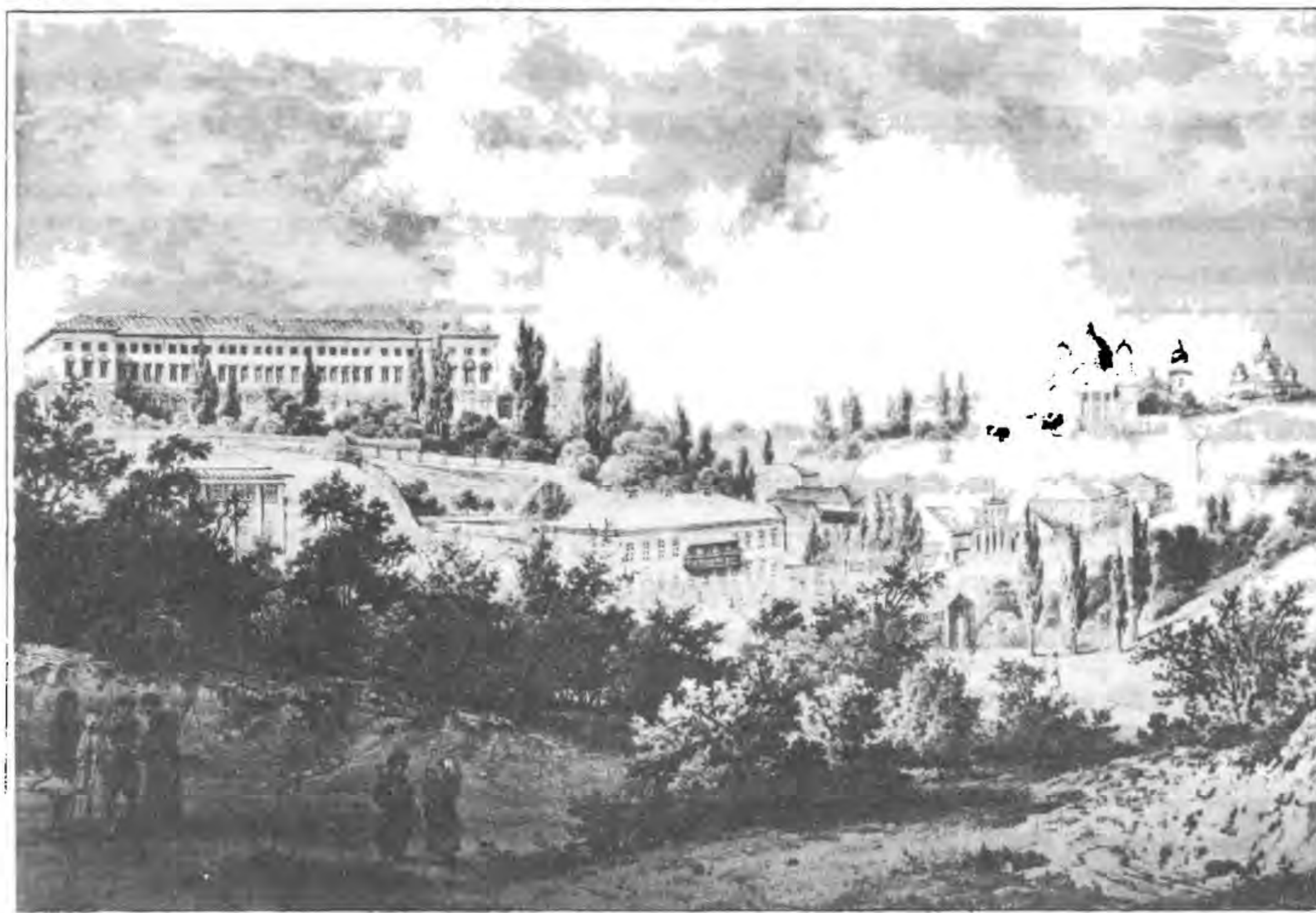

1993

– ЦНБ ім. В.І.Вернадського розпочинає видання журналу "Бібліотечний вісник"

1860

РУССКИЙ ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ЛИСТОК

ЧАСТЬ ГОРОДА КИЕВА ХРЕЩАТИК

●
ТИММ ВАСИЛЬ
ФЕДОРОВИЧ
(1820–1895)

Частина міста Києва.
Хрещатик, 1860
Кольорова літографія,
28,3 x 41,5

Усередині 19 ст. на протидію засиллю іноземної художньої продукції, графік і видавець В.Ф.Тімм створив російський художній листок. Це видання стало історичним літописом Росії. З 1851 по 1862 р. вийшло приблизно 360 його номерів. 8 з них присвячені Києву. Поширювались тільки за передплатою. Вже на початку 20 ст., за твердженням І.Лазаревського, це видання було бібліографічною рідкістю (з колекції відділу естампів та репродукцій).